

Den grymma slakten

tt par gula tumhandskar, två runda svarta kikärogon, ett stycke svart kalufs, för övrigt bara vitt, blåvitt. Mer syntes av Slowokok, eskimån som i vita parka från toppen av ett berg spejade ut över ett sonderat drivishav, bländande vitt som det flöt ihop med en dimvit som ont. Med kisande ögon gick jag ut i nordväst urskilja en blå linje, en bergskontur. De rysk-bergen stupade ned i havet på Tjukthelvön. Varv efter varv svepte kikaren runt över isflakerna. Stannade inte upp för de svarta molnen av flyttfågel på väg mot norr, vilka i våg efter våg svirrade fram över isvidder. Kikärogonen letade efter en vit fläck, som täckte ett isflak. En svart fläck som kunde antas vara valross.

Under de sista tolv timmarna svepte kikaren med jämna mellanrum gjort samma svep från is-

SVEN GILLSÄTER fortsätter här sin Alaska-serie, som han inledde i förra numret. Från valrossarnas sommarö i Bristol Bay har han här förflyttat sig till de isfyllda farvattnen strax söder om Berings sund, där han fått följa med några eskimåer från St Lawrence Island på grym och blodig valrosslakt. Medan eskimåerna mejar ner och skadskjuter de försvarslösa och sällsynta djuren förbannar Gillsäter all världens jägare.

torn till istorn, men inte förrän nu hade Slowokok fixerat sökandet. Ena armen for ut i en pendelrörelse uppåt—nedåt. Alla i skinnbåten nickade. Slowokok slog av isen och snön på sina mukluks, sälskinsskor, mot båtens välspända valrosshud och hoppade vikt ombord. Roger, hans bror, drog igång utombordsmotorn, som i en skinnbåt är inombordare med propellern nedstucken genom en »trumma» i akter delen. Charlie,

hans sjuttioettårige pappa, i tjocka sälskinnsbyxor lade om rodet i aktern, och så sköt vi försiktigt iväg genom smala springor öppet vatten bland drivisflaken. I riktning mot Slowokoks svarta fläck i bortersta fjärran.

För tjugofem dollar om dagen hade jag fått följa med fyra eskimåer på valrossjakt. De var hemmahörande i den fortfarande primitiva byn Savoonga på den isolerade St Lawrence Island strax

söder om Berings sund. Med i båten var också två sympatiska amerikanare med i mitt tycke synnerligen osympatiska avsikter. De var troféjägare. Californiern hade föresatt sig att dekorera gillesstugan med ett mastigt valrosshuvud, seattlebon skulle ha en hel valrosshud med betar och allt med sig hem till sitt privata museum.

Skinnbåten slingrade sig fram mellan upptornade isflak, och i ett stycke öppet vatten tyckte jag mig se en boj som låg och gupade. När vi passerade den, var det en uppsvälld, halshuggen valross. Jägarna hade kapat av skal-len och endast tagit vara på de eftersökta betarna. Jag fick se flera liknande slaktoffer under den fortsatta färden bland ändlösa ismassor. På ett flak, som var totalt nedblodat rött, låg två väldiga valrosskadaver. Huvudlösa.

Sovande valrossar på ett isflak i Berings sund.

Eskimåerna har hoppat upp på isflaket och skjutit utan misskud rakt in i valrossflocken. På andre bilden har en snara slagits om en skjutet valross. Bjuret väger omkring 1500 kilo.

Slowkok stod upprätt framme på toften och gav med händerna order till Charlie vid rodrer. Tyst och försiktigt, med dovt spinnande motor letade sig skinnbåten fram i islabrynten. I ote ett enda gevär lyftes ens för den förvånade oogruken, gräsålen, som slumrade på kanten till ett flak som vi passerade. Nu sträckte alla på halsen för att upptäcka den valrossflock som Slowkok siktat in i kikaren för ett par timmar sedan.

Helt plötsligt låg en svart klippa förut. En väldig flock valrossar. Tätt hoppackade Sovande. Ett par betar sträcktes mot akta. Upphetsning i båten. Gevärerna osäkrades. Harpunen fram till isren med linan, valrossrep, fastbunden vid ett luftfyllt säkklina. Med avslagen motor gled båten fram till omkring tio meter från flocken. Men så vaknade massan till liv. Huvuden restes, spickbergen blev en enda vrängande röra.

Så bröt gevärssalvorna lå. Skott på skott. Hela flocken vräkte sig i havet mitt framför oss. Charlie drog igång motorn. Skinnbåten måste undan, en sårad flock tvekar inte att anfalla. Havet virvlade som i brottstjär. Frustrande valrosshuvuden städ upp överallt. Nya skott. En gammal bjässe dök upp alldeles in på oss. De väldiga betarna färdig att haka fast i relingen och rycka omkull båten. Han fick en handgranat i gapet, ingen kom sig för att slänga harpunen.

Eskimåerna var galna nu. Tröfjägarna förvirrade. Två valrossar kvar på isen. Ur den enes näck sprutade blodet som från en livstrålig fontän. Sökerskaket på min näs mera grumlades igen. Lårnarna rann ner mot mattakviva. Den andra valrossen slängde med huvudet oförmögen att rora sig. Blodet sprutade ur munnen, ur näsborrarna. Elden koncentrerades. Den ena valrossen blev kvar på flaket. Den andre lyckades med en sista dödsansträngning rulla över iskanten, sjönk till botten. Jag var alldeles förlamad, kanske skräckslagen.

Jag förbannade all världens jägare.

När eskimåerna drog upp skinnbåten på isflaket gled elfenbenskölen över stinkande avföringshögar, över hopar av osmälta musslor, över blodpölar. Ingen brydde sig om den sårade valrossen, som sam omkring med en strimma blod efter sig. Fem eller sex valrossar virvlade fortfarande fnysande runt vårt isflak. Som letade de efter en angreppspunkt. Två ungtjurar kröp upp på ett isstycke alldeles intill oss. De stir

Jakta är över och efter flera dygn ute bland Berings havs drivisbåten återvänder eskimåerna mot St. Lawrence Island med sina tungt lastade skinnbåtar.

rade olyckligt på flaket där blodiga knivar nu blixtrade i det bleka nattljuset. Knivar som på mindre än en timme hade flått den ton-tunga valrossen. Mera valross på ett annat issjok. Mera skott. Mera blod. Slakt i den stora vita, smalkalla tystnaden. *Snål, bylg nordan.

Efter att ha varit deltagare i några sådana här jaktexpeditioner förstår jag mycket väl vetenskapsmännens farhågor om att valrossen liksom Stellers sjöko, som en gång i tiden fanns i samma farvatten, snart är ett minne blott. Utan internationell tillsyn kan finnas det ingen möjlighet att stoppa utslaktningen.

Statistiken visar, att eskimåerna kring Berings hav landar cirka 2000 valrossar per år, vilket är en förfärande hög siffra, då hela antalet djur inte beräknas vara mer än 30.000 à 40.000. Vad som är ännu mer förfärande är jaktmetoden, som gör att mellan 50 och 70 procent av påskjutna djur går

till botten. Många av dem först efter ohyggliga lidanden från skottsåren. Efter mina observationer vågar jag påstå, att siffran för sårade och förlorade valrossar ligger högre än 70 procent. En enda gång blev två valrossar kvar på isflaket trots den intensiva kanonaden från uruselt och vimsig skjutande eskimåer.

Troföjagarna var inte mycket bättre i sin skjutskicklighet eller sitt omdöme. De hade svårt att se vilken tjur i en hjord som hade de bästa betarna — deras mål — trots att djuren oftast inte låg längre ifrån båten än tio-tjugo meter.

Många eskimåbyar är fortfarande till stor del beroende av valrossen för sin existens, man behöver hudarna för att klä sina båtar, rep för att spänna fast hudarna över farkosten eller till fångstlinor och klädsträck. Tarmarna blir till regnkappor, det bästa köttet torkas över träställningar till eget behov, valross-

levern är vitaminrik och delikat. Jordgroparna intill husen fylls till brädden med valrosskött under jaktssongen och används till draghunds föda under större delen av året.

Men det som framför allt driver eskimån ut till valrossisarnas riskfyllda jaktområden är betarna. Elfenbenet är eftersökt och under den ganska händelselösa sommaren sitter hela familjen och karvar till turistsouvenirer: ringar, armband, örhängen, råvspel och krims-krams. Alaska Native Service och andra uppköpare ligger efter dem, priserna stiger för varje år, inte på grund av minskad tillgång utan därför att Alaska blir allt populärare turistland.

De ryska myndigheterna på andra sidan havet har i motsats till de amerikanska insett jaktformens ödesdigra konsekvenser och infört restriktiva förhållningsorder för båtbesättningarna. I varje båt är skepparen ansvarig

för jakten, och endast en skytt får använda geväret åt gången. Oftast blir det den jägare som visat sig vara den bästa och säkraste skytten. Stränga straff väntar den båtbesättning som inte hundraprocentigt tagit vara på jaktbytet. Risken att de bara skulle halshugga valrossen för betarnas skull är säkert minimal, eftersom det knappast förekommer dollarstinna turister på Tjuk-tjerhalvön.

Eskimåerna fattar inte själva att de håller på att förlora den viktigaste tillgången för sin existens. Att det om några få år inte kommer att finnas några valrosshjordar på vårens drivisfält, att det kommer att bli ännu svårare att få tillräckligt med valross-skar, av vilkas tunnare hudar de tillverkar sina smäckra, outsittliga rep. Att de inte kommer att kunna byta hudar på sina skinnbåtar så ofta som for, då det inte längre finns några valrosshonor att jaga.